

DE GEBOORTE VAN EEN SCHRIJFSTER

Rond mijn vijftiende begon ik voor het eerst interesse te krijgen in schrijven. Op school werd de Nederlandse literatuur behandeld en dat wekte mijn interesse. Van alle schrijvers wist ik hun geboorte- en sterfdata en wat ik vooral fascinerend vond, was dat deze grootheden allang dood waren, maar dat wij nu nog hun gedachtespinsels uit ons hoofd moesten leren. Zelf voelde ik me niet veel bijzonders. Klasgenoten zagen me niet staan, of ze moesten zin in pesten hebben. Stilletjes begon ik ervan te dromen om zelf een schrijver te zijn. Beroemd en bewonderd te worden.

Op mijn zestiende schreef ik mijn eerste manuscript over een oorlog tussen Togo en Ghana. Van te voren had ik totaal geen onderzoek gedaan naar deze Afrikaanse landen, maar dat mocht de pret niet drukken. Vrolijk fantaseerde ik verder achter de oude typemachine van mijn vader en ging hier helemaal in op. Plotseling was ik een groot schrijfster, in plaats van het eeuwige pispaaftje. Later zouden kinderen zich in de Nederlandse les buigen over de diepzinnige gedachten van Sigrid Landman. Het was mijn manier om te overleven in een vijandig schoolklimaat. Mijn huiswerk maakte ik niet meer, elk vrij moment typte ik. Helaas moest ik ook nog een examen halen, dus op een gegeven moment moest ik mijn schrijfsels echt aan de kant leggen.

Op mijn twintigste ging ik in therapie en schreef mijn eerste autobiografie. De therapeut las het en vond het een waardeloos verhaal. Hij haalde eruit dat ik in een fantasiewereld was gevlucht om de keiharde werkelijkheid te ontlopen. Vervolgens moest ik

vijf jaar lang met de billen bloot om mijn traumatische jeugd te verwerken. Niet echt wat ik beoogd had met mijn manuscript. Van schrijven kwam niet veel meer. Bovendien was me zo duidelijk te verstaan gegeven dat ik een slechte schrijfster was, dat ik het ook wel uit mijn hoofd liet om meer te schrijven dan een dagboek.

In de jaren die volgden gebeurde er van alles in mijn leven. Ik kreeg verkering met Kees en trouwde. Na jarenlang wachten werd ik zwanger en in 2000, vlak na de geboorte van Kim, draaide ik helemaal door. Ik kwam op de PAAZ terecht en hoewel men mij daar vroeg mijn gevoelens op te schrijven, kreeg ik geen letter op papier. Gelukkig begon de zon langzaam weer te schijnen in mijn leven, maar toen diende het volgende probleem zich aan. Kim bleek anders. En dat niet alleen, al lezend over autisme ontdekte ik dat ik zelf ook anders ben. Ineens vielen vele puzzelstukjes op zijn plek. Mijn moeite met bepaalde dingen, de babytijd van Kim, die voor mij zo moeilijk was. Alles bleek te herleiden tot één woord: autisme. En ineens besepte ik dat ik wel degelijk iets te vertellen had. Mijn eigen verhaal.

Op de PAAZ destijds kon niemand me helpen, omdat niemand wist wat ik mankeerde en er waren vast meer mensen in een vergelijkbare situatie. Waarom zou ik niet proberen een boek te schrijven, zodat mensen zich hierin konden herkennen? Geen diepe gedachten deze keer maar een kijkje in mijn eigen wereld, wat hopelijk tot meer begrip en kennis zou leiden met betrekking tot autisme. In tegenstelling tot vroeger, had ik niet meer het idee een groot schrijfster te zijn. Ik voelde slechts een enorme drive mijn verhaal aan de computer toe te vertrouwen, en kon niet anders dan hieraan toegeven.

Van te voren bedacht ik wat ik wilde opschrijven en in januari

2006 trok ik daadwerkelijk de stoute schoenen aan. Ik had twee weken vrij genomen en terwijl Kim op school zat, typte ik of mijn leven er vanaf hing. Het stuk over de periode dat ik op de PAAZ verbleef was heel heftig. Kon ik toen niets opschrijven, nu vloeiden de woorden uit mijn toetsenbord. Huilend zat ik achter de PC en soms deed ik de gordijnen dicht, omdat de hele goegemeente hier altijd langskomt om zijn kinderen naar school te brengen. Na die twee weken schrijven was ik emotioneel gesloopt. Het was eigenlijk goed dat ik weer moest gaan werken en met het gewone leven bezig kon gaan. Een paar maanden later nam ik weer een week vrij en schreef ik opnieuw een aantal hoofdstukken. Zo ging dat ruim twee jaar lang door. Daarna vroeg ik een lieve, niet autistische vriendin mijn tekst na te kijken en mij te vertellen wat eruit kon. Toen volgden acht maanden van samen redigeren en onszelf steeds afvragen: Heeft dit detail te maken met het thema van het boek, autisme. Doet dit er toe voor de rest van het verhaal?

Op 23 december 2008 was het manuscript helemaal klaar. Ik had al een uitgever in gedachten: Schrijverij Mooi Mens. Hun kleinschaligheid sprak me aan en het debuut van uitgever Renate Diks ging ook over autisme. Op 12 januari 2009 stuurde ik haar mijn manuscript. Wat was dat spannend. Op 21 januari kreeg ik al te horen dat ze het boek zou gaan uitgeven. Nadat ik de telefoon neerlegde, heb ik zeker een uur lang verdwaasd in de kamer gestaan. Ik kon het gewoon niet geloven dat mijn droom na jaren eindelijk was uitgekomen. Ik ging op bezoek bij de uitgeverij, de cover werd besproken en de titel *Moederen met autisme* werd een feit. Na dit bezoek kwam mijn leven in een soort positieve stroomversnelling terecht. Zeker in de tijd voor het verschijnen op 4 juni 2009, voelde ik me helemaal euforisch.

Iedereen in mijn omgeving werd knettergek van me. Ook Kees hoorde de hele dag niets anders dan: boek, boek, boek, boek... en hoewel hij bij tijd en wijle zijn oren zelfs dichtstopte, kon ik niet stoppen met praten over mijn bijzondere boek.

Dit is ook een kenmerk van autisme; omdat mijn hoofd vol zat met *Moederen met autisme*, ging er in mijn eigen leven van alles mis. Zo kon het gebeuren dat ik rekeningen liet liggen, dat ik verjaardagen vergat, fouten maakte bij mijn werk en heel afwezig was. Toen ik moet oppassen in de kerk, kwam ik niet opdagen, iets wat me normaal nooit zou overkomen. Diverse maaltijden mislukten en ook een zwemwedstrijd verknalde ik, omdat ik mijn gedachten er niet bij had. Psychisch vroeg het op de één of andere manier veel. Nog nooit had ik mijn levensverhaal met zoveel mensen gedeeld. Bijna niemand in mijn omgeving wist dat ik Asperger heb. Ik vond het hoog tijd om 'uit de kast te komen', maar was doodsbang dat mensen me zouden veroordelen, raar zouden vinden of kwetsende opmerkingen zouden maken. Nu kenden de mensen mij als de eeuwige lolbroek en als de schrijfster van humoristische verslagen in de clubkrant van de zwemclub. Niemand wist wie ik echt was of kende mijn kwetsbaarheid. Door mijn verhaal openbaar te maken, zette ik mijn masker af. Dat was eng; in de aanloop naar mijn boekpresentatie toe heb ik nachtenlang slecht geslapen. Toch was het ook een opluchting om na zoveel jaren eindelijk mezelf te mogen zijn. Hoewel sommige mensen meteen zeiden dat ze me altijd al een aparte hadden gevonden, lieten ze me ook merken dat ze begrip voor me hadden. Eindelijk durfde ik mezelf te laten zien. Het was zo goed te merken dat mensen mij gewoon accepteerden met mijn autisme. Niemand die mij ermee pestte. Dat leek zó de omgekeerde wereld, ik kon het bijna niet bevatten. Ook in

de media werd het boek goed ontvangen. Ik werd met respect bejegend, mocht op radio en televisie mijn verhaal doen en zo een spreekbuis zijn voor mensen met autisme die hun gevoelens minder goed kunnen verwoorden.

Na het uitkomen van *Moederen met autisme* is mijn leven echt honderdtachtig graden gedraaid. Van mijn rustige leventje is niets meer over. Door mijn succesvolle debuut ben ik een beetje bekend geworden. Ik was te gast bij *Hart van Nederland*, *Het Elfde Uur*, de Kruispunt documentaire *Een leven lang anders* en het EO-programma *Nederland Zingt Op Zondag*. Daarnaast heb ik in diverse kranten en tijdschriften gestaan en geef ik regelmatig lezingen, samen met mijn uitgever Renate. Kortom; mijn leven is in een stroomversnelling terecht gekomen. Natuurlijk kan ik ook het schrijven niet laten. In oktober 2010 kwam *Wegens familieomstandigheden gesloten* uit. *Chaos met autisme* is het vervolg op mijn debuut, het bevat columns over ons gezin, over mijn leven als schrijfster, de avonturen waarin we verzeild raakten als ik weer eens met mijn uitgever op pad ging en gedachten over autisme. Met een lach en een traan beschreven, voor elk wat wils, hoop ik.

Niets is wat het lijkt

Kim is een leuke meid om te zien. Lang, een leuk gezicht vol sproeten, slanke bouw. Ondanks haar autisme ziet ze er normaal uit. Door de warmte van de laatste dagen en de drukte in het zwembad, merk ik dat Kim erg prikkelbaar is. Ze wil graag zwemmen en omdat ze een moeder heeft, die dit ook graag doet, gaan we elke middag na schooltijd richting zwembad. Zo ook gisteren. Het was druk, gezellig druk. Zelf zorg ik ervoor dat ik weinig aan de kant van het diepe bad kom en dobber ik een beetje in het midden, intussen Kim in de gaten houdend, want het escaleert nog weleens. Zij wil vanaf het trapje in het water springen en ergert zich aan mensen, die via het trapje het zwembad verlaten. Dan is het mijn taak dat ik ingrijp, want dat trapje is juist bedoeld voor mensen die het bad uit willen. Of ze springt in het water en iemand stoot haar per ongeluk aan. Die persoon wordt dan flink uitgescholden en aan mij dus weer de schone taak om uit te leggen dat zo'n kindje er, gezien de drukte, niets aan kan doen.

Het is best vermoeiend. Zelf ben ik immers ook autistisch en zie ik een wirwar van lijven. Kinderen die onverwachte dingen doen en op de meest rare plaatsen in het water springen, het liefst vlak voor je neus. Toch genieten we beiden enorm van het zwembad.

Nogmaals: Kim ziet er goed uit, ze is lang voor haar negen jaar. Maar ze is ook autistisch met een emotionele leeftijd van vijf jaar. Dat zie je niet aan de buitenkant. Dat is dus meteen het probleem, want er zijn kinderen die wel degelijk merken dat

Kim anders is. Die gaan haar expres nat spatten en genieten er van dat ze kwaad wordt en begint te huilen. Of Kim doet zich zeer en een ander kind gaat haar na zitten miauwen. Kim weet niet goed hoe daarop te reageren en doet dit verkeerd. Althans, in de ogen van dit soort kwelgeesten is haar reactie lachwekkend, dus wordt ze flink in de zeik genomen. En autistisch of niet: ze heeft dit goed door en het maakt haar zo verdrietig. Gisteren speelde ze bijvoorbeeld bij de klimtoestellen. Staan er weer van die rotmeiden. “Jij mag hier niet op.” En: “Jij bent stom, want jij durft niet van het klimrek af te springen.” Dan is het weer ‘succes verzekerd’. Kim huilen, kinderen lachen en onze dag weer verpest.

Ik vind het moeilijk om op dit soort pesterijen te reageren. Het liefst zou ik die rotkinderen met de koppen tegen elkaar slaan of eens flink de huid vol schelden. Maar ik zie dat Kim het gepest ongewild zelf uitlokt. Maar dan nog: Is dit een reden om een kind als haar het leven zuur te maken? Waarom leren we onze kinderen niet, dat iedereen respect verdient, ook al is hij/zij net iets anders dan de rest en zie je dit aan de buitenkant niet meteen? Wat is dat toch in de mens, dat gemene, dat achterbakse?

Ik probeer Kim hiertegen te beschermen door haar uit de situatie weg te halen, maar het doet wel pijn. Pas zag ik een kind met Down bij een zwemwedstrijd. Hij werd niet gediskwalificeerd toen hij een fout maakte, want iedereen zag het meteen. Kim wel. Dat zij motorisch eveneens een paar jaar achterloopt, valt niet op. Niemand pest hem, want hij kan er niets aan doen dat hij zo is. Wanneer iemand een kind met Down pest, krijgt hij het ook meteen te horen. Zoiets doe je niet. Maar wanneer iemand een autistisch kind pest met een ontwikkelingsachterstand, is er niemand die ingrijpt. Sterker nog. Kinderen kijken niet verder

dan hun neus lang is en volwassenen wenden hun hoofd af, of lachen gezellig mee. Er zijn mensen bij wie Kim niet welkom is, omdat ze haar een moeilijk kind vinden. Niemand die lijkt te beseffen hoe pijnlijk dit is. Kim praat er niet over, maar ze zal zich er bij tijd en wijle best rot onder voelen. Ze zouden op school de kinderen eens moeten leren dat je verder moet kijken dan de buitenkant. En niet meteen een oordeel klaar te hebben als iemand zich anders gedraagt. Men zou de kinderen respect moeten leren hebben voor de ander, want dat is er veel te weinig. Ik snap dat sommige scholen hier best aandacht aan besteden en dat de rottigheid ook in de mens zelf zit. Toch doet het enorm veel pijn als je moeder bent van zo'n lief, mooi kind. Als je zwemmiddag regelmatig verpest wordt door zulke stomme etterbakjes. Dan vraag je je in alle oprechtheid af waarom het toch altijd nodig is, jouw kind te pesten, zodat het een vervelende middag heeft, waar het allemaal zo leuk en gezellig had kunnen zijn. Gelukkig gaat het ook vaak goed, maar ik moest dit even kwijt. Laat een ander in zijn waarde, dan hebben we allemaal een leuke middag.

Een kleine greep uit de vele reacties die ik kreeg op Hyves:

“Ja, Sigrid, héél herkenbaar, en soms is het écht om moedeloos van te worden. Wat zou het heerlijk zijn als dit meer en meer bekend is. Eerlijk gezegd kan ik soms bijna jaloers worden op kinderen met het Down syndroom. Maar natuurlijk is dat alleen een gevoel want ik begrijp heel goed dat dat ook niet altijd makkelijk is en zelfs die kinderen worden nog regelmatig gepest of misbruikt. Dat is dan weer het voordeel van onze

kinderen; volwassenen die écht gek zijn zien niet zo duidelijk dat onze kinderen zo kwetsbaar zijn en daardoor zullen ze dan ook weer minder snel slachtoffer zijn. Wat zit de wereld soms scheef in elkaar.”

H

“O, meisje, wat herkenbaar en wat doet het me zeer. Mijn zoon is twaalf, met een emotionele leeftijd van vier maar wel vwo capaciteit. Het doet me zeer als ik zie hoe men met hem omgaat.”

H

“Sigrid, ik begrijp zó goed wat je bedoelt. Ik loop hier nog regelmatig tegen aan. Ook mijn kinderen zijn een makkelijk doelwit voor gemene pesterijen en als ouder sta ik machteloos. Vanwege hun verdriet dat er geen vriendjes zijn, maar ook mijn verdriet omdat ze soms zo onhandig reageren. Mijn verdriet, omdat juist dat gedrag gepest uitlokt. Ik wens je veel sterkte in dit soort situaties.”

H

“Ik ben net in je boek begonnen en ben al een eind gekomen, wat schrijf jij heerlijk zeg! Nu begrijp ik goed wat dat gepest bij jou doet. Ik kan me heel goed voorstellen dat je alles zou willen doen om Kim dit te besparen. Begrijpelijk dat je haar weghaalt uit de situatie, ik heb daar bewondering voor. Je beschermt Kim, zonder haar het gevoel te geven dat het aan haar zou kunnen liggen, wat overigens niet waar is, maar je snapt wel wat ik bedoel.”

H

“Ik vind het echt erg voor Kim en voor jou. Zeker ook omdat ik het pesten herken uit eigen ervaring vroeger. Ook ik zou willen dat veel mensen eens wat begrip- en respectvoller naar andere

mensen toe zouden zijn. Wat ik wel typisch vind, is dat ik juist door mensen met autisme het meest respectvol behandeld word. Ik hoop dat er een einde komt aan de pesterijen.”

“Kinderen zijn hard onder elkaar. Ze merken het gelijk als er een kind is dat anders is dan anderen. Kwetsbare kinderen zijn altijd de dupe hiervan. Ik kan me daar ook behoorlijk kwaad over maken.

Ook dat voorbeeld dat jij noemt over het kindje met het syndroom van Down. Dus als je de beperkingen aan de buitenkant ziet, wordt er rekening mee gehouden en als de beperkingen uiterlijk niet zichtbaar zijn, dan niet? Ik kan er echt woest om worden. Ik kan niet tegen onrecht en dit is wel heel erg onrechtvaardig.”